

Igaz lelkiesség – Hogyan éljünk Jézusért pillanatról pillanatra?

Francis Schaeffer könyvének „kivonata” (Ébredés Alapítvány, 2008) – erre vonatkoznak a másként nem jelzett utalások (a magyar fordítást helyenként pontosítottam az angol eredeti alapján).

A könyv tartalomjegyzékét ld. alább.

Tartalom

I. Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeitől (1–7. fejezet).....	1
II. Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeinek következményeitől (8–12. fejezet).....	2
III. Lényegi gyógyulás az egyházban/gyülekezetben (13. fejezet).....	3

Schaeffer volt a **20. század** általam ismert egyik **legnagyobb** (keresztény) **gondolkodója**. Ezt nemcsak a jelen könyve igazolja (melyet az Előszót ír Charles Colson [a Prison Fellowship nevű nemzetközi börtönmissziós szervezet alapítóját] Schaeffer 2 legfontosabb könyve egyikének tartott), hanem *A keresztény élet négy alappillére* c. rövid írása is (Harmat, 2020), melynek „kivonatában” (hivo.hu/fs4akiv.htm) felsoroltam magyarul megjelent műveit és angol megfelelőiket (két könyvből film is készült). *Igaz lelkiesség* c. könyvében fogalmazza meg a legrészletesebben a keresztény élet lényegét, efelől megközelítve az evangéliumot.

I. Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeitől (1–7. fejezet)

1. „Lehetetlen keresztény életet élni vagy bármit is tudni az igaz lelkiességről anélkül, hogy az ember keresztény ne volna” – kezdi Schaeffer az 1. fejezetet („A Törvény és a szeretet törvénye”). Miként a fizikai születés, úgy a lelki is minden emberről egyformán történik – ahogy Jézus mondta: „*senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam*” (Jn 14,6). Erkölcsi bűnösségünkől – mely elválaszt minket a végtelen és személyes, szent Istentől – egyedül Jézus Krisztusnak a történelemben (a térben és időben) helyettünk önként elszenvedett keresztihála tud megszabadítani bennünket. Ehhez részünkről semmire nincs szükség; csupán hinnünk kell Őbenne, aki így igaznak nyilvánít, újjászüli, és a családjába, közösségébe von minket. Ez a hit magában foglal **két meghajlást**: elismerem a Teremtővel szemben, hogy Tőle függő teremtmény vagyok, és azt is, hogy bűnös vagyok, ezért a szabadítására, Krisztus váltságára van szükségem.

2. **A születés egyszerre az életünk legfontosabb és legkevésbé fontos része**: miután megtörtént, már az a lényeg, *hogyan éljük* az életünket, nem pedig az, hogy miként kezdtük meg azt. A keresztények hajlamosak beleesni vagy a törvényeskedés, vagy a törvényellenesség szélsőségeibe. A korlátok, parancsok, tilalmak szükségesegek (még a Róma 14 is sok feltétlen tilalmat tartalmaz), de nem üdvözítenek; nem is tudjuk tökéletesen megtartani őket. Általában külsőségekre vonatkoznak, ám az igazi lelkiesség belső dolog, amint a tízparancsolat utolsó, irigy kívánságot tiltó parancsa is mutatja – ezt szegjük meg először (mint Pál is: Róm 7,7-8; vö. Mt 15,19). Ennek pozitív oldala a szeretet mindent magában foglaló törvénye, ami szintén belső dolog: szeretnünk kell Istent teljes szívünkkel, lelkünkkel, elménkkel – és felebarátunkat, mint magunkat (Mt 22,37-40). Ez azt jelenti, hogy nem kívánunk olyat, ami nem jó Isten szerint vagy a felebarátunknak. Kívánságaink helyességét/bűnösségét így mérhetjük le: Szeretjük-e Istent annyira, hogy az megelégedettséget nyújtson nekünk – az embereket pedig annyira, hogy ne legyünk rájuk irigyek (a veszteségük helyett a javukat, boldogulásukat vágyjuk)? Más szóval: hálát tudunk-e adni *mindenért* (Ef 5,20; 1Thess 5,18; Fil 4,6), abban a meggyőződésben, hogy csakugyan „*minden javunkra szolgál*” (Róm 8,28), mennyei Atyánk valóban jó, gondoskodik rólunk, és jogában áll tetszése szerinti helyre tenni minket a rossz elleni harcban, mely a bűnbeesés óta folyik a látható és láthatatlan világban?

3. Természetes hajlamunk és kívánságunk, hogy **magunkat helyezzük a világegyetem középpontjába**. Ez volt az ősbűn lényege is („*olyanok lesztek, mint Isten*”; 1Móz 3,5). Ezzel szembesítve meg kell tagadnunk magunkat, naponként felvéve keresztünket és meghalva a kapcsolatainkban is. Ehhez nézőpontot kell váltanunk, Isten (eljövendő) országa/királysága és uralma, természetfölötti hatalma és mindenekelőtt Krisztus halála felől nézve a dolgokat – ez utóbbi volt a középpontban Jézus megdicsőülése helyén is, ahol Ő erről beszélgetett a megjelenő Mózesrel és Illéssel (miközben nem álltak le az órák; mindez a térben és időben, a történelemben ment végbe; Lk 9,20-31). Fontos itt a sorrend: **elvetetés, megöletés, feltámadás** (22. v.). Ezeket kell átélnünk Jézus nyomdokain járva – szemben a vágyunkkal, hogy a világ elfogadjon minket, s Isten helyét vegyük át, a középpontba kerülve. „Ha arra használjuk értelmi képességeinket, hogy abban a világban vívjunk ki magunknak tiszteletet, amelyik Teremtője ellen lázad, akkor máris elbukunk. De ez igaz ránk akkor is, ha tudatlanságunk következtében jutunk el ide” (59. o.). „Egyrésztől léteznek azok, akik azt hiszik, hogy ők Isten királyságát építik, miközben éppen a

»saját királyságukat« építgetik. Másfelől vannak azok, akik azért imádkoznak, hogy Isten építse általuk az Ő királyságát, és örömet leljen abban, ahogy őket használja ebben” (ld. az alábbi 5. pontot és a II. részt is).

4. Nemcsak **az elvetett és megöletett Jézussal azonosulunk** (egyesülünk) hit által, hanem **a feltámadttal is** – aki halat evett a tanítványai szeme láttára (Lk 24,43), felismerhető testben jelent meg nekik többször, majd fölemelkedett a felhők közé (ApCsel 1,9); később megjelent Pálnak, és héberül társalgott vele (ApCsel 26,14). Ő írja: „*Krisztussal együtt megfeszítettem. Többé pedig nem én élek, hanem Krisztus él bennem; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretet engem, és önmagát adta értem*” (Gal 2,20; új Károli). „*Ezért tehát ti is azt tartsátok magatokról, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a Krisztus Jézusban*” (Róm 6,11). Úgy kell élnünk, mintha meghalva és feltámadva megjártuk volna a mennyet, mint Pál (2Kor 12,2-4): utána minden más színben tűnik fel! Ahogy Krisztus az Atya jelenlétében él, úgy nekünk is ott kell élnünk. Arra hívtunk el, hogy hit által megdicsőült teremtmények legyünk.

5. A minap, ötödik unokám születésekor (amely nap egybeesett keresztapám halálával) hasított belém elemi erővel a felismerés, hogy **mekkora ajándék is az élet**, milyen nagy kegyelem, mekkora lehetőség a mi végtelenül jó, szerető Atyánktól! Amilyen nyilvánvaló, hogy fizikai élet nélkül semmit sem tehetünk, a Biblia alapján ugyanolyan nyilvánvaló, hogy **semmi jótértelemet nem tehetünk a lelki újjászületés nélkül** (Krisztus nélkül, Jn 15,5) – és mindkét életet Istentől kapjuk ajándékba, melynek következtében aktív részesévé válhatunk tervének! Hogyan? Nem csupán jogilag, Isten szemében igazultunk meg hit által, hanem maga a megdicsőült Krisztus cselekszik általunk, bennünk (Lelke által) – szintén hit által. Isten kezdeményezésére a helyes reakciónk az „aktív passzivitás” vagy „**cselekvő tétlenség**”, melyre jó példa Mária, aki az angyal bejelentésére nem mondott nemet, nem is akarta a maga erejéből szüzen megszülni Jézust, hanem így szólt: „*Ime, az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!*” (Lk 1,38) Krisztus termi bennünk is a gyümölcsöt, miközben pillanatról pillanatra Benne bízunk, nem a magunk erejében. Így lehetünk mindnyájan az Ő menyasszonya(i), a Bárány menyegzőjére készülve (Jel 19,7-9). Mindez távolról sem jelent télenkedést (nem lebzselő tétlenségről van szó!); a Schaeffer házaspár igen aktív életet élt, Edith a *L'Abri-Közösség* c. könyvében (2020, 66. o.) ír arról a gyakorlatokról, hogy többgyermekes szülőkként az este 11 és hajnali 2 közötti csendes órákban írták az anyagaikat. Viszont sokszor fordultak egyénileg és csoportosan (pl. gyakori imnapokon) Istenhez, megvárva vezetését, cselekvését (pl. amíg pénzt küld egy projektre – anélkül, hogy emberekhez fordulnának segítségért), és többnyire meg is kapták Tőle a segítséget (ld. uo.). „Hudson Taylor így fogalmazott: »Az Úr munkája, amit az Úr szerint végeznek, sosem nélkülözi az Úr gondviselését.« Ő itt elsősorban az anyagi gondoskodásra gondolt, de bizonyosan nem zárná ki a gondviselés többi fajtáját sem. Én így fogalmaznám át mondanását: »Ha az Úr munkáját emberi erőfeszítéssel végzik, az már többé nem az Úr munkája.«” (105. o.)

6. Ehhez a **gyakorlatban is a természetfeletti világban kell élnünk**. Nincs más világ, de sokszor keresztényként is „a hitetlen ember székében ülünk”, mintha nem létezne vagy nem állna rendelkezésünkre Isten természetfölötti ereje. Így csak pszichológia, szociológia, antropológia marad a kereszténységünkben; csupán a test cselekedeteit vesszük véghez; magunkat helyezzük a világ közepére; csak megjártasszuk a keresztény életet, pusztán játékból háborúzva, miközben semmi közünk a valós harchoz; Isten nem becsüli fegyvereinket, mert azok nem Neki adják a dicsőséget, hanem meglopják Őt attól. Ez a természetfölötti valóság itt van körülöttünk, csak általában nem látjuk, mint Elizeus szolgálja az angyali sereget (2Kir 6,16k). Mi hát a szerepünk a tényleges harcban? Nemcsak Isten lát minket, hanem az angyalok is. „Az, hogy mi megéljük-e kereszténységünket vagy sem, ok-okozati kapcsolatban áll a magasságokban zajló igazi csatával” (108. o.). Így volt ez Jób esetében (Jób 1,9-12; 2,3-6), és így van a miénkben is (ld. Jel 12,10; 1Kor 4,9; 11,10; Ef 6,12; 1Tim 5,21; 1Pt 1,12). **(Edith Schaeffer mondja a szenvedésről** szólva, hogy [épp az imént írtak miatt] a legerőtlenebb, legelesettebb pillanataink lehetnek talán életünkben a legfontosabbak, amikor Isten kegyelméből a legjobban mutathatjuk fel Krisztus diadalának a mi egyedi helyzetünkre is elégséges voltát. Isten nem egyszer s mindenkorra, hanem „cseppenként” adja az erőt [mintha infúziót kapnánk], amely mindig éppen csak az adott nehézség/szenvedés legyőzésére elegendő – nehogy elbizzuk magukat [mindig ez a legnagyobb veszély, amikor az isteni erőt tapasztaljuk, ld. 2Kor 4,7]; labrideaslibrary.org/ideaslibrarydatabase/Edith-Schaeffer [Affliction 3.] „Pál azt mondja [az 1Kor 2,4-ben], hogy a Lélek erejének – a bennünk munkálkodó, feltámadt, megdicsőült Krisztusnak – meg kell nyilvánulnia, ha az evangélium hirdettetik az embereknek”. „Mi – itt és most – [drogok és zenés meditáció] nélkül is megismerhetjük a természetfeletti dolgok valóságát”, nyitva hagyva értelmünk ajtaját is (109–10. o.). Ezt a természetfeletti életet azért is meg kell élnünk a Szentlélek erejéből, hogy a minket figyelő világ meglássa és dicsőítse Urunkat (Mt 5,16; 1Pt 2,12). A mennyben erre már nem lesz lehetőségünk.

7. **Az üdvösség**, melyet Krisztus kereszthalála által kaptunk, **múltat, jelent és jövőt is jelent**: Ő megigazított, megszentel és meg fog dicsőíteni minket. A megigazulás egyszeri, nincsenek fokozatai, és a büntetethőséget törli el; a megszentelődés (általában hullámváz) folyamat, vannak fokozatai, és a keresztyén életben levő bűn erejét csökkenti. Schaeffer szerint keresztyénként is lehetséges hitetlenül, hűtlenül, tudatlanul az ördögnek gyümölcsöt teremni, lelki házasságtörőként neki „gyermeket szülni” – a Lélek gyümölcse helyett a test cselekedeteit teremni, ezzel megszorította vagy kioltva Őt (Gal 5,19-23; 1Thess 5,19; 125–6. o.). A gyümölcssterméshez a megigazulás után is tudatosan kell élnünk. Amikor egy hívő elkezd a hit ilyen ismeretéből élni, gyakran mintha második megtérést tapasztalunk. Schaeffer is így volt ezzel. Am ez nem valamiféle „második áldás”, ami tökéletessé tenné vagy külön osztályba sorolná a hívőt. A gyümölcsstermés elmaradásának oka nemcsak a tudatlanság lehet, hanem az is, ha csak ésszel fogadjuk el a tanítást, de nem azonosulunk vele, s a gyakorlatban semmit sem jelent nekünk. A megszentelődés sok tekintetben párhuzamos a megigazulással (annak pillanatról pillanatra való megélése): mindkettő az Istenbe és ígéreteibe vetett hit által történik, elismerve, hogy nem tudjuk magunkat megszabadítani, sem megjobbítani. „Az élet nem egyszer s mindenkorra megélt dolog, hanem pillanatok sorozata... Isten ígéreteiben ezért a jelen pillanatban, most kell hinnünk. Ha pedig elhittük..., alkalmazzuk is azokat... erre az egy pillanatra... Ez a »cselekvő téltenség« gyakorlása” (130. o.). Ez a Völegényünkkel pillanatról pillanatra megélt kapcsolat a megszentelődés útja, ami sosem lehet gépies, receptszerű.

8. Ezt az utat és életet, a létező Istennel való, pillanatról pillanatra megélt kapcsolatot és az Ő természetfölötti erejébe is vetett hitet Schaeffer életrajzírója találóan nevezte **„egzisztenciális keresztyénységnek”** (ami nem tévesztendő össze az egzisztencializmussal), ld. C. Duriez: *An Authentic Life* (Egy hiteles élet, 2008, Előszó, 13. o.). Erre épült azután a házukba befogadott keresőkől kialakuló közösségük és későbbi mozgalmuk, a L'Abri (a menedék), melynek célját illetően Duriez idézi Schaeffer egyik levelét: „kicsiben bemutatni [a valóban létező Isten létezését és természetét]” (uo., 132. o.). E „csodák” sorozata révén indul és működő közösség lebilincselő történetét Edith Schaeffer beszéli el *L'Abri-közösség* c. könyvében (Harmat, 2020), hitelesen bemutatva, hogyan élték meg mindezt a gyakorlatban, lemondva sok tervükről és misszionáriusi fizetésükről, csupán Isten vezetésére és gondviselésére hagyatkozva – és hogyan vált a férje a mindenféle háttérű keresőkkel folytatott beszélgetések révén igazán mély és hatékony (de persze nem tévedhetetlen) apológétává (hitvédővé, 215. o.).

* Mindkét fenti elvre nagyon jól rávilágít JFrancis Schaeffer tanítása és gyakorlata, aki a feleségével együtt azt kérte Istentől, hogy életükkel és munkájukkal bemutathassák Isten létezését – ez lett a küldetése az általuk alapított L'Abri közösségnek, melyben elhatározták, hogy ima által élnek 4 konkrét területen: (1) Anyagi szükségleteiket egyedül Istennek mondják el imában, és nem kérnek pénzt senkitől. (2) Imádkoznak, hogy Isten vezesse hozzájuk azokat, akiket Ő választ, és tartson távol mindenki mást. (3) Isten tervezze el a munkájukat, és napról napra bontsa ki előttük a tervét. (4) Isten küldje hozzájuk az általa választott dolgozókat, szolgáltatókat. Ezrével mentek keresők az eldugott alpesi falujukba, és becslések szerint több mint 50%-uk megtért, sokukból komoly keresztyén vezető lett, akik máig a keresztyénység élvonalában vannak. (Ld. *L'Abri-közösség*, 21–22. o.)

II. Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeinek következményeitől (8–12. fejezet)

1. A második részben (8–13. fejez.) Schaeffer tágabb körben vizsgálja az igaz keresztyén életet. Először is az **önmagunktól való elszakíttóságunkat** tárgyalja. A bűn(beesés) következtében minden megromlott: elszakadtunk Istentől, másoktól és a minket körülvevő világtól is. E következményektől való megszabaduláshoz először is hinnünk és gyakorolnunk kell a fenti I. részben kifejtett igazságokat. Fontos **megszabadulunk a lelkiismeret téves elemeitől** – egyrészt a tökéletesség igényétől (perfekcionizmus), ami John Wesley-nél a „második áldás” utáni tartós, büntelen tökéletességet jelentette, másoknál pedig egy pillanatnyi tökéletességet. Ha ezt az „ismert bűnre” korlátozzuk, akkor is félrevezető tant kapunk, mert számolni kell a tudatosság különböző szintjeivel, a tudatalattival vagy tudattalannal is (ami a jéghegyhez hasonlóan akár a nagyobbik részünk is lehet; vö. Jer 17,9: „*Csalárdabb a szív mindennél, javíthatatlan; ki tudná kiismerni?!*”). A kegyelem szövetsége alapján, amiben a bűnbeesés óta élünk, minden Krisztus kereszthalálán alapul, ezért egyetlen győzelmet sem tulajdoníthatunk magunknak és a tökéletességünknek, hanem csak Krisztus(é)nak; nem a *mi* megszentelődésünkről van szó, hanem az Övéről – ellenkező esetben a büszkeség bűnébe esünk, ami rosszabb, mint az állítólag legyőzött bűnünk! Igaz, hogy naponta vétkezünk gondolatban, szóban és cselekedetben, de ez nem lehet ürügy arra, hogy a bűnt félvállról vegyük – különösen az 1Kor 10,13 (és az 1Jn 5,3-4) fényében: „*Emberi erőt meghaladó kísértés még nem ért titeket. Isten pedig hűséges, és nem hagy titeket erőtlökön felül kísérteni...*” Ehhez minden pillanatban Isten

felé kell emelnünk a hit üres kezeit, elvéve az Ő ajándékait (136–40. o.). Szerintem Wesley más oldalról látta és próbálta megközelíteni az igazságot – és persze neki sem sikerült megtalálnia a tökéletes egyensúlyt (úgy is mondhatjuk, hogy egyoldalúan, sőt [veszélyesen] túlzóan fogalmazott), ld. hivo.hu/kt.html#wesley.

2. **Ha ezután újra megjelenik életünkben a bűn**, elbizonytalanodunk és megerőtlenedünk, elveszítve örömlenket és békességünket, akkor is lehetséges a visszaút (ld. a tékozló fiú példázatát, Lk 15), de csakis a bűnünk bűnként való őszinte megvallásával, Krisztus vére alá helyezésével (1Jn 1,4-9) – ez is a „cselekvő téltenség” része. Ennek érdekében Urunk meg is fenyíthet minket (Zsid 12). Wesley – ha néha téves túlzásokba is esett – helyesen hangsúlyozta a keresztyén életnek ezt a szükséges tudatosságát (és a tökéletességre törekvés fontosságát), ami a protestáns tanításból sokszor hiányzik. Schaeffer másutt írja: „Krisztus így szól: »Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes.« [Mt 5,48] Hogy mondhatna olyat egy tökéletes Isten, hogy »Csak nyugodtan vétkesek egy kicsit«? Ez lehetetlen. A mérték Isten önnön tökéletessége... Egyfelől el kell utasítanunk minden olyan mértéket, amely kevesebb a tökéletességnél. A mértékeket nem önkényesen választjuk, azokat a szent és létező Isten határozta meg számunkra a Bibliában, és ezt nagyon komolyan kell vennünk. Nem felel meg semmi, ami kevesebb e mértékek teljességénél. Mind az egyéni, mind a közösségi életre igaz, hogy nem lehet cél a bűn minimális szintre csökkentése. A [törvényellenesség] mind elméletben, mind gyakorlatban helytelen és pusztító” (*Aki VAN*, 1996, 182. o.). A Biblia számtalan helyen ír a jóra, a „tökéletességre” törekvés fontosságáról, ld. pl. Róm 2[,7.10]; 6; 7[,12-22]; 8[,4-13]; 12–14. Vágynunk is kell a jóra (mindenekelőtt Istenre), beleértve a jutalmát is (ami szintén főként Ő maga; Zsid 11,6). El kell utasítanunk Kant tételét, mely szerint egy cselekedet csak akkor jó/helyes, ha pusztán az erkölcsi kötelességnek engedelmességgel tesszük (D. Gooding és John Lennox: *Küzdelem az élet értelméért III.*, 2012, 97. o.). Krisztus áldozata természetesen minden bűnünkre elegendő (és sok bűnünk marad, amíg élünk); a belé vetett hit a tiszta lelkiismeret titka (valamint a szüntelen öröme, imádsága és hálaadás; 1Thess 5,16-18). Ez persze nem lehet ok a könnyelmű, „tudatos” vétkezésre, a kegyelemmel való visszaélésre – vö. az I. részben a tudatosságról mondottakkal. Keresnünk kell a túl érzékeny és az érzéketlen lelkiismeret közti finom egyensúlyt (140–48. o.). Ez más szóval a szeretet és igazság egyensúlya (Ef 4,15), mely Isten szeretetének tükröződése bennünk: Isten az általa nagyon is világosan látott hibáink/bűneink ellenére szeret minket (ahogy jó esetben mi is a szerelmünket/házastársunkat), miközben mindent megtesz azért, hogy szebbek, tisztábbak legyünk. Mi pedig hit által (egyszerűen elfogadva mindezt és megbízva Benne és Szavában, mindezek igaz voltában) viszonsszerethetjük Őt.

3. **Szabadulnunk kell a gondolataink fogságából is**. Az ember (az állattól eltérően) a „fejében él”; minden lelki harc a belső, gondolati világunkban dől el. A gondolatokat követik, azokból fakadnak a tettek, így bizonyos értelemben (az erkölcsösség szempontjából) a gondolatok az elsődlegesek (Mt 12,34; 15,19; 5,21-30; vö. a 10. parancsolattal). Isten kíséreltetés nélkül is ismeri a lehetőségeket, és a saját képmására teremtett embernek megadta a valódi értelem és az erkölcs ajándékát, a szeretet és szeretetlenség, a bűn és az engedelmisség közötti szabad választás, döntés képességét, annak minden következményével együtt. Így a gondolataink jó és rossz valóságot teremtenek, hasonlóan Isten alkotó tevékenységéhez. Ezt az alkotó gondolkodást abba sem tudjuk hagyni. A személy(iség)eknél és intézményeknél fontosabbak a gondolatok – az utóbbiakat kell ütköztetni. „Az igehirdetés... lángoló gondolatok továbbadása más embereknek – ahogy Isten nekünk a Szentírásban... kijelentette” őket (168. o.).

4. **A lélektani problémák lényegi gyógyulását** illetően fontos látnunk az értelem, akarat és érzelem összetevőit, de azt is, hogy az ember egységes egész. Ezért a bűn nem csupán jogi kérdés (Isten elleni lázadás), hanem a bűnnel önmagunkat is elválasztjuk magunktól: a bűn létünk gubójába zárt (állati vagy gépies) életre kárhoztat, melyben magunkon kívül semmiről sem tudhatunk (míg meg nem hajlunk Isten előtt). Am senki nem tud így élni; minduntalan kiütözik emberségünk, istenképességünk. „A bűneset óta... nem él olyan ember, aki lelkiileg teljesen kiegyensúlyozott lenne. A bűneset tönkretette bennünk az egységet, annak minden részletét” (176. o.). A világi pszichológia (egyes jó meglátásai ellenére) a gondolatvilágban, az eredeti lázadás szintjén próbál gyógyítani; vagy az állatokhoz és gépekhez viszonyítva összetörtségünket, vagy egy „romantikus ugrásra” (a sötétbe való irracionális, vak ugrásra) felszólítva (mint Viktor Frankl vagy C.G. Jung, aki legalább az „Isten” szót használja, ha tartalmatlanul is), és megválaszolatlanul hagyva az alapkérdéseket – mintha a testi betegségünkkel orvos helyett autószerelőhöz fordulnánk. Van pszichológiai (nem valódi) büntudat/bűnösségérzet, és vannak pszichológiai problémák – akár a keresztyén életben is. Ha a lehető legőszintebben kezeljük a felszín fölötti (tudatos) részt, „Isten azt az egészre vonatkoztatja. A Szentlélek pedig segít fokozatosan [mélyebbre látni] önmagunkban.” „A

megmaradó büntudat... az elbukott ember nyomorúságának része. A történelmi bűnbeesésnek, az emberiség életének és a saját személyes múltunknak a következménye” (177–81. o.).

* Schaeffer az angol substantial szót szokta volt használni, melynek további jelentései: jelentős, alapvető stb. A reális cél mindenképpen a lényegi gyógyulás (minden téren). Egyik tanítványa, Jerram Barrs szerint ez különböző területeken különböző mértékben következik be az adott ember (vagy közösség) életének adott pontján (ld. *Delighting in the Law of the Lord: God's Alternative to Legalism and Moralism* [Gyönyörködés az Úr törvényében – A törvényeskedés és a moralizmus Isten szerinti alternatívája, Crossway, 2013], 12. fejezet).

5. **A teljes ember lényegi gyógyulásához** látnunk kell, hogy „ha testileg, erkölcsileg, pszichológiailag nem nyugszunk bele abba, hogy sohasem érjük el a tökéletességet, akkor azt is elveszítjük, ami a miénk lehetne. A keresztyén ember számára abban jelentkezik a veszély, hogy Istenné akar lenni... Néha mi tesszük ezt önmagunkkal, másszor a családunk teszi velünk.” Ha mégsem sikerül teljesítenünk e túlzott elvárásokat (melyekkel másoknál akarunk jobbak lenni), sokszor kétségbeesünk. „Bizonyos mértékben mindnyájunkra jellemző az, hogy az önteltség és a kétségbeesés között csapongunk.” Házaspárok „érzelgős vágyakat tápláltak: akár a szerelem, akár a testi érintkezés terén, de ha a házasságuk nem felelt meg a felsőbbrendűségük mércéjének, akkor mindent veszni hagytak... Krisztus eljövetele előtt nem gondolkodhatunk »mindent vagy semmit« alapon, mert így csak a semmit vesszük el.” Ez az élet összes területére érvényes. Ugyanakkor kevesebb sem szabad számítanunk, „mint amit... megtehetünk mint istenképű, értelmes és normális emberek” (184–5. o.).

6. **„Az ember lázadásának egyik lelki oka a félelem”,** amely „általában három területen jelentkezik: félelem a személytelenségtől, a nemléttől és a haláltól. Mindhárom feloldja a végtelen és személyes Istenbe, az Ő képére való teremtettségbe és a megváltásba és feltámadásba vetett keresztyén hit. „Lelki-pszichológiai zavartság idején... arra van szükségünk, hogy egymást támogassuk a keresztyén hit megélésében... Ez egészen más, mint a pszichológus helyzete, aki pipázgatva ül, és arra buzdítja a páciensét, hogy az terhelje rá a félelmeit. S mindezt tegye a pszichológus tekintélye és személyisége alapján, akinek egyébként szintén megvannak a maga gondjainak.” A **viszály és feszültség gyakori forrása** az emberi kapcsolatokban meglévő **felsőbbrendűségi és kisebbségi érzés**. Mindkettőre az a keresztyén válasz, hogy mivel a létező Isten előtt állunk, egyedül az Ő véleménye, értékítélete számít – nem pedig másoké, akikkel egyébként egyenlők vagyunk. Nem kell hozzájuk mérmünk magunkat, s nem várható el, hogy korlátlanok és végtelenek vagy másoknál jobbak legyünk (187–91. o.).

7. A „**pozitív lelki higiéniát**” illetően fontos szem előtt tartanunk, hogy nem magunkat akarjuk a középpontba helyezni, hanem Istent. Így az Ő kegyelméből szerinte gondolkodva „eljuthatunk a gondolkodás teljességére. Nem kell többé bűjőcskát játszani azon tényekkel, amelyekkel nem merünk szembenézni.” Személyiségünk teljességének megvalósítására nem alkalmas a bor, a szórakozás (pl. sport), az anyagiak, a zene vagy a művészet, a nemiség (mely nyugalmat adhat és lehet gyönyörű, de a végső nyugalom keresett forrásaként rombolóvá válik), az evés, az intellektuális tevékenység, sőt a bibliai tanítás és a teológia sem, mely ma sokaknál felsőbbrendű játéknak, izgalmas szellemi sportnak számít – s méreggá lesz, ha öncélúvá válik. „Ha a hívő ember hamis teljességre törekszik, akkor a mennyországban veszít valamit, mert Isten a keresztyéneket is megítéli vagy megjutalmazza.” „Ha az ember Isten Igéje szerint él, azzal *arányosan* lesz elegendő lelki alapja a gyakorlatban. Annyira, amennyire a Biblia tanítása és parancsai szerint él.” Ezért egy kis falu hűségese lelkipásztor foglalkozik a helyes alapon a pszichológiai kérdésekkel akkor is, ha azt se tudja, mi a pszichológia (amennyiben a Biblia szerint teszi, amit tesz). „Inkább legyen megfelelő alapunk és keretünk, hogy apró részletek nélkül megértjük az embert és célját, semmint hogy apró részleteink legyenek egy légtérben.” Isten „nem használ minket fegyverként, hogy közben ne vigyázná ránk. Az Ő kezében nemcsak hasznosak leszünk a harcban, hanem a minket érő csapások is közelebb visznek majd Hozzá”. Ha közösségben akarunk lenni Vele, akarattunkkal és tudásunkkal is meg kell hajolnunk Előtte (192–8. o.).

8. **Az emberi kapcsolatok lényegi gyógyulásához** nem szabad gépiesen vagy túl hivatalosan viszonyulnunk sem Istenhez, sem másokhoz. „Aki keresztyénné lett, annak elsősorban személyesen kell megélnie a kapcsolatát Istennel.” Teremtényeiként, de teljes szívünkkel, lelkünkkel, elménkkel kell szeretnünk Őt. „Az imádságot is személyes beszélgetésnek kell tekintenünk”, nem csupán gépies kegyességi gyakorlatnak. A Genézis (1Móz) szerint minden ember testvérünk Ádám-tól-Évától (vö. ApCsel 17,26). Hívők és nem hívők között fontos különbség van, de Isten az utóbbiaknak is adta az emberre vonatkozó rendelkezéseit, például a házasság intézményét. A „szersz felebarátodat, mint magadat” parancsa mindenkire vonatkozik, ld. az irgalmas samaritánus példázatát (Lk 10,27-37). Az ember önmaga számára nem elégséges, és egyetlen emberi kapcsolatban sem találhatja meg a teljességet, csakis az Úrban. Ha ezt elismerjük, nem fogunk másoktól túl sokat várni, amit emberként nem adhatnak

meg – viszont élvezhetjük a kapcsolataink szépségét, anélkül hogy tökéletességet várnánk tőlük. A kudarcok miatt sem kell elvetnünk kapcsolatainkat, hanem Krisztus elvégzett műve alapján helyreállíthatjuk őket. Isten kegyelméből az Ő létezését, személyességét kell igyekeznünk kiabrázolni a kapcsolatainkban (200–204. o.).

9. „Valahányszor meglátunk valakiben valami jót, az segíthet önmagunk megalázásában, és megkönnyíti azt, hogy »helyes teremtmények között« viszonyt alakítsunk ki vele. Amikor azonban valami rosszat látunk a másokban, fennáll annak a veszélye, hogy felmagasztaljuk magunkat, és ily módon meglazul az Istennel való szoros közösségünk.” Nem szabad tehát fölényesen lekezelnünk a másikat akkor sem, ha nekünk van igazunk vele szemben (205–6. o.). **A bűnbeesés révén megromlott világunkban hogyan lesz rend a kapcsolatainkban?** Struktúra nélkül sehogyan. A családban az Isten által kijelölt vezető a férfi, de ez nem szolgálatot jelent; ezt a struktúrát a szeretetnek kell ellensúlyoznia. Ha a nő megpróbálja szétzúzni a struktúrát, azzal magának is árt. „Minden egyéb ebből fakad – elveszíti saját gyermekei engedelmségét, és körülötte bomlásnak indul az egész társadalom” (Schaeffer: *Genesis in Space and Time* [Genezis térben és időben], 5. fejezet vége felé).

10. **A házastársi, szülő-gyermek és főnök-beosztott viszonyban** nemcsak az Ef 5,18–6,9 szerinti alá- és fölérendeltség fontos, hanem a kölcsönös szeretet és tisztelet is. „Ha az emberi házasság valóban Krisztus és az egyház egységét, illetve Krisztus mint vőlegény és az egyház mint menyasszony jelenlegi viszonyát ábrázolja ki, akkor férfi és nő szeretetéből és szerelméből nem hiányozhat az öröm kifejezése, az énekszó.” „Ha valaki *mindent* egy férfi-nő kapcsolattól vagy egy barátságtól vár, azzal épp azt teszi tönkre, amire vágyik, és azt, akit szeret. Kiszívja a kapcsolat »éltető erejét«, úgyhogy mind a társ, mind pedig a kapcsolat tönkremegy.” „Mind az [érzéki szerelem], mind a [romantikus szerelem] helytelen a házasságon kívül... Amikor pedig ezek valakinek a »mindenévé« válnak, akár a házasság körén belül is, akkor a viszony elsovad, és a felek vagy kiabrándulnak egymásból, netalán új kapcsolat után néznek. Viszont ha a házaspár mint két önálló személyiség állnak együtt..., akkor nemileg és érzelmileg is kielégülést találnak mindabban, amik: gondolkodó, cselekvő és érző lények.” „Ha nincs szeretetközösség egy házasságban, akkor hogyan lépjen tovább a házaspár a szülő-gyermek kapcsolat felé? Ennek ugyanis az alapvetően meggyógyult férj-feleség kapcsolatából kell kinőnie.” „Ha a férj és a feleség keresztyén, akkor ők testvérek is Krisztusban”. A kiskorú gyermekeink is velünk egyenértékű teremtmények, sőt Krisztus áldozatát elfogadva a testvéreinké is válnak Krisztusban (persze sem ők nem tökéletesek, sem a szüleik). „Hol van az a keresztyén, aki egy ilyen környezetben hitetlennel akar összeházasodni?” (206–7., 213–6. o.). A feleség férje iránti teljes körű engedelmségét (Ef 5,24; de vö. 23d v.: „...és Ő a test üdvözítője is”) jelentősen árnyalja a bűn nyilvánvaló kivétele (ApCsel 5,29) és bibliai meghatározása (pl. „*minden, ami nem hitből származik, az bűn*” [Róm 14,23] és „*Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak*” [Jak 4,17]; vö. 1Pt 3,6: „*Az ő [Sára] leányai leszte, ha jót teszte, és ha nem félték semmiféle fenyegetéstől*”).

11. **„Ha megromlottak az emberi kapcsolataink** akár a gyülekezetben, akár a családban, akár csak úgy általában, az szinte mindig azt jelenti, hogy korábban valamit rosszul tettünk... [Amennyiben lehetséges,] vissza kell mennünk oda, ahol bünt követtünk el – oda, ahol kisiklottunk, ha mindez húsz évvel ezelőtt történt is.” Büszkeségünket levette bocsánatot kell kérnünk attól, akit megsértettünk, akivel „rosszabbul bántunk, mint ahogy egy emberrel szabad lett volna”, megvallva bűnünket – akár hívő a sértett, akár nem. Krisztust egy dombon feszítették meg, egy forgalmas út mellett, tehát Ő nyíltan vállalta értünk a mérhetetlen gyalázatot. Mi se legyünk hát túl szégyenlősek a bűneink megvallásakor, hanem fogadjuk el az ezzel járó (akár nyilvános) szégyent és fájdalmat – nem csupán elméleti fejtegetésekben foglalkozva a dolgokkal, hanem őszinte bűnvallásban. Így lehet a lelkünk és a kapcsolataink gyógyulása is valóságos, gyakorlati dolog (211–2. o.).

III. Lényegi gyógyulás az egyházban/gyülekezetben (13. fejezet)

1. A könyv utolsó fejezetének témája a gyülekezet/egyház (az angol „church” szó mindkettőt jelenti, akár csak a görög *ekklészia*). „A valódi egység alapvetően nem szervezeti egység; nem az egyes részeknek kell a többivel egységben lenni. Valódi egység akkor jön létre, ha minden rész a Fej irányítása alatt áll, és ezért működik együtt... Ez nemcsak az Úr Jézus Krisztus egyházának egészére igaz, hanem a keresztyény kisközösségekre is... Ha pillanatról pillanatra a természetfölöttiben élünk, annak egyéni következményei lesznek, és egyéni megnyilvánulása lesz. Ugyanigy, ha a közösség mint [testület] a természetfölötti tudatában él, annak lesznek közösségi következményei, és meg fog látszani a közösségen is... Van valami különös elhívás, valami különös egység az együtt dolgozó keresztyéneknél, ami nem szervezés eredménye, és nem valami elvont összetartozás

következménye. Ez ebben az életben sohasem lesz tökéletes... Krisztus elvégzett műve alapján azonban a keresztények közötti kapcsolatnak alapvetően helyre kell állnia.”

2. Alkalmaznunk kell **az egyház tisztaságának elvét**, ami többféleképpen is történhet. Sok keresztény hangoztatja, hogy hívők ne házasodjanak össze nem hívőkkel, „mégis eltűr egy olyan egyházat, amelyben sokan, még a kiváló tisztségviselők is nyíltan elutasítják a Biblia Istenét. Aki ilyen feltételekkel szeretne magának Istennek tetsző szeretetet és közösséget, az ahhoz hasonlít, mintha másnak a házastársával szeretne Istennek tetsző nemi közösségben élni” (221–2. o.). Paráznaságban (házasságon kívüli nemi kapcsolatban) élőknek nincs helyük sem a gyülekezetben (együtt se ehetünk velük [ha ez az úrvacsorára nem vonatkozik, akkor semmire!]), sem Isten országában (1Kor 5,11; 6,9-10). „Hiszen jól tudjátok, hogy egyetlen paráználak, tisztátalannak vagy nyerészkedőnek, azaz bálványimádónak sincs öröksége a Krisztus és az Isten országában. Senki meg ne tévesszen titeket üres beszédével, hiszen éppen ezekért sújtja Isten haragja az engedetlenség fiait. Ne vegyetek tehát részt ezekben” (Ef 5,5-7). Ezt (is) érdemes a teljes evangélium fényében látni, melyet a szövetségi hűség, házasság és szexualitás szempontjából talán Jonathan Grant fejt ki a legjobban *Divine Sex* (Isteni szex) c. könyvében, általánosságban pedig Timothy Keller (*Gyülekezet a központban* [Harmat–Kálvin–Luther, 2019], 1. rész).

3. Luthernek tulajdonítják a következő szavakat: „Ha a legharsányabb hangon és a legvilágosabban kifejtve vallom Isten igazságának minden részét, kivéve éppen azt az apró pontot, amelyet a világ és az ördög az adott pillanatban támad, akkor nem teszek vallást Krisztusról, bármilyen bátram vallom is Krisztust. Ahol a harc dúl, ott nyer igazolást a katona hűsége, s ha ő ettől eltekintve a teljes fronton állhatatos, de ezen a ponton meghátrál, az merő megfutamodás és gyalázat” (idézi Schaeffer: *A nagy evangéliumi katasztrófa*, 2. fejr., „Az új neortodoxia”).

4. „Hívó keresztényekként el kell utasítanunk azt a jelenkori törekvést, amely elmossa a [szabadulást nyert emberek] és az [elveszett emberek] közötti különbséget.” Az igazságot kell tanítanunk és a gyakorlatban alkalmaznunk. A hitet csak hiteles élet példa által lehet tanítani, elvont tételekben nem. Ha saját példánk nem a hitre tanít, akkor csak rombol. Mindez nem megy automatikusan; Isten nem gépként bánik velünk. „Minden, ami hitteléséget [keresztények közti hitteléséget] sugároz, az vagy hiba, vagy a közösség bűne.” Három *általános* ígéret, melyet a gyülekezet a Szentlélekkel kapcsolatban kapott: (1) amikor Ő eljön, erőt kapunk (többek közt ahhoz, hogy Krisztus tanúi legyünk; ApCsel 1,8); (2) a Szentlélek gyümölcsöt terem bennünk (Gal 5,22-25); (3) Krisztus velünk lesz (Jn 14,16-18; 224–7. o.).

5. Természetesen **a gyülekezetben is rendnek kell lennie**. „A rend megköveteli a tisztségeket, de... a kapcsolatoknak személyeseknek is kell lenniük. A [gyülekezetben] a presbiterek a tisztségviselők. Amint azt az [jehizetű presbiterek], [vezető presbiterek] és [szolgálók] kifejezések is érzékeltetik, itt szó sincs uralkodásról – annál inkább a személyes kapcsolatrol” (208. o.). „Célszerű a szervezésben is az igyyszerűsége törekedni”, nehogy az akadályozza a gyülekezet Krisztussal való kapcsolatát. Az egyház egészének is és a tisztségviselőknél tudatosan aszerint kell élniük, hogy mindnyájan egyenlők” mint istenképz bűnösök. „Amennyiben hiszünk a hívők egyetemes papságában, a Krisztusban testvérek természetfölötti módon helyreállított kapcsolatában és a keresztényekben lakozó Szentlélekben, akkor a keresztény szervezet és a vezetés nem állnak ellentétben az igaz lelkeséggel.” „Az Újszövetség igen egyértelműen adja elénk, hogy a keresztények helyi gyülekezetekben és közösségekben találkozzanak.” Az emberi mivoltát elvesztett újkori ember fő kérdése az, hogy miként szerezze vissza azt. „Itt van tehát valami, amire az újkori ember tekinthet: igazi emberek hatnak egymásra egy olyan csoportban, amely elég kicsi ahhoz, hogy ez a gyakorlatban megvalósulhasson... De mi mást jelentsen a hívők közössége? ...Azt, hogy **addig egyeztetünk egymással mindent, aminek valódi értéke van, amíg az a csoportnak és a tagjainak is értékévé válik**. Csak így lehet ténylegesen kimozdítani az egyházat abból a felső-középosztály-szerű jellegéből, amely minden országban nyugtalanítja a hívő embereket.” „Ha a helyi szinten nincs valódsága a dolgoknak, azzal azt tagadjuk meg, amiről azt állítjuk, hogy hiszünk benne. Sőt, a legfontosabbat tagadjuk: azt, hogy Isten személyes... A helyi gyülekezetben [csodálatosan kiterjed] a szeretet és a [kommunikáció] sokfélesége, [nem csupán a kölcsönös helyzet] (mint például a házastársi kapcsolat).” A gyülekezetnek „tudatosan, a természetfölötti módon helyreállított kapcsolatokra alapozva, illetve azok nyilvános megélésére, és nem csupán a tehetségre vagy képességre alapozva kell dolgoznia. Ha ezeket egy közösség elfelejti vagy minimálisra csökkenti a kapcsolatok terén, akkor megszoríthatja a Lelket éppúgy, ahogy az egyén” (230–5. o.).

6. „**Milyen gyönyörű a kereszténység!** Gyönyörű, először is értelmünket megragadó válaszainak sziporkázó minőségéért, másodsor pedig emberi, személyes válaszainak ragyogó minőségéért... Ám ezek... nem adódnak maguktól a kereszténnyé válás után... Csak ott található meg, ahol hitünk igazságait komolyan vesszük... Való

igaz, hogy szükség van az igaz hit tantételeire – de legalább ekkora szükség van ezeknek a tantételeknek a *gyakorlására* is, például az emberi kapcsolatokban... Isten jókedvű kereszténységet szeretne. Legyen hát a keresztények közötti kapcsolatokban valódságos és mindenestül személyes a szeretetközösség, egyénileg és közösségileg is!” (216–7. o.)

7. **Függelék: Az élet pora** (csak FSW3 tartalmazza, az eredeti könyv és a magyar fordítás nem). A bűnbeesés óta megromlott világban csak az lehet elégedett (magával és a világgal), aki elég fiatal, elég gazdag, elég egészséges, és nem szánja a körülötte levőket. Isten teljes üdvösséget ad – Krisztus az idők végén visszatérve helyreállít mindent, a helytelenek megítélésével kezdve a dolgot. Ítélet nélkül erkölcsstelen és értelmetlen világban élünk. **Összegzésül néhány záró gondolat:** (1) Így valóságban láthatjuk az életet és a halált, a szépséget és a csúfságot, az emberek nemességét és teljes kegyetlenségét. (2) Így nemcsak a közelgő üdvösség fényében élhetünk, hanem már most szembeszállhatunk mindazzal, ami rossz. (3) Ez a realitás megőriz attól, hogy bájvígyorral úgy tegyünk, mintha minden rendben lenne a világban, és Isten elégedett volna annak jelen állapotával, s a hit ezt a hamis elégedettséget jelentené; valamint megőriz attól, hogy az életet tagadjuk ahelyett, hogy igent mondanánk rá. **Így a halál pora helyett az élet pora takar mindent.** (4) Az üdvösség e tag, bibliai értelmében a hivatásunk is tágabb: erőnkhez mérten a jelenben részt venni minden abnormalitás gyógyulásában – halál helyett életet hozva az emberek Istenrel való kapcsolatába azáltal, hogy befogadják Krisztust mint a Megváltót, s minden pillanatban egyre jobban gyakorolva ezt a kapcsolatot, gyógyítva az ember önmagától, másoktól és a természettől való elszakadását.

Tartalom

Előszó (Charles Colson)	5
Bevezetés (Jerram Barrs)	9

I. rész: Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeitől

1. A Törvény és a szeretet törvénye	27
2. A halál központi szerepe	45
3. A halál on át a feltámadásig	61
4. A Lélek erejében	81
5. A természetfeletti világgyegetem	99
6. Üdvösség: múlt, jövő, jelen	111
7. A gyümölcsstermő menyasszony	123

II. rész: Jelenlegi szabadság a bűn kötelekeinek következményeitől

8. Szabadulás a lelkiismeret vádjától	135
9. Szabadulás a gondolatok fogságából	151
10. A lélektani problémák lényegi gyógyulása	169
11. A teljes ember lényegi gyógyulása	183
12. Az emberi kapcsolatok lényegi gyógyulása	199
13. Lényegi gyógyulás az egyházban/gyülekezetben	219

Függelék: Az élet pora (a fordításból hiányzik)

Hargitai Róbert, 2020.12.–2022.08.
Változtatás nélkül szabadon másolható